

MODERN SVENSKA

1973/10/17

Funderar ni på språkriktighetsproblem? Vår spalt Modern svenska be-

handlar språkfrågor av allmänt intresse, som besvaras av professor Carl-Eric Thors. Sänd in frågor till Dagboken som vi-

darebelordrar dem till språkvetaren.

1. En frågeställare på Åland berör ett par undantag från regeln att före ord som **stad**, **kommun** står ortens namn i genitiv (har alltså — s), om det slutar på konsonant: Dragsfjärds kommun. Undantagen är **Kalmar stad** och, enligt frågeställaren, **Kökar kommun**. — **Kalmar stad** är vedertaget. Det beror på stadsnamnets äldre form (**Kalmarna**, sedan **Kalmare stad**). **Kökar kommun** är svårare att förklara. Kökar kommer av ett äldre **Tjockekarl**, förmodligen syftande på någon bergsformation, och namnet har således även förr slutat på konsonant. S-lösheten beror måhända på anslutning till sådana namn som Emkarby, där den är historiskt betingad av den äldre formen Emptakarlaby, men det finns också andra exempel på s-löshet (mot regeln) i våra ortnamn. Den frågande undrar vidare om det är nödvändigt att bruka apostrof i ett fall som **Helsingfors stad**. Jag svarar bestämt nej: apostrof behövs inte, och den används numera väsentligen i sådana fall då osäkerhet om grundformen kan råda, t.ex. om jag skriver om en son till någon som heter Bertils i tillnamn, så skriver jag **Bertils' son**. Ytterligare undrar insändaren om det heter t.ex. **Jakobstads stad** eller om ordet **stad**

kan bortlämnas, då ingen landskommun med samma namn finns. Enligt min mening heter det — givetvis bara i officiella sammanhang t.ex. "Svaranden X. är bosatt i Jakobstads stad".

2. Samme frågeställare undrar om det är gammalmodigt att hålla fast vid att ordet **besvär** alltid är pluralt i betydelsen "ändringssökande i rätts-sak", t.ex. **besvären är obefogade**. Han påpekar att yngre jurister nu talar om att "någon har ingivit sitt besvär" o.dyl. — Frågan har en gång behandlats i denna spalt. Jag anser att det korrekta fortfarande är att använda **besvär** som juridisk term endast i pluralis: **besvären är icke befogade**. Under årens lopp har jag ofta lagt märke till att de svenska juristerna vid Helsingfors universitet bara brukar ordet som pluralis.

Jag tackar för de vänliga hälsningarna.

3. "Vilken pluraländelse får substantivet **drill** ("övning") använt i språkstudiosammanhang?" — Enligt min mening bör det heta **drillar**. Detta är den naturliga pluralbildningen: enstaviga ord på konsonant och med **en**-genus får gärna **-ar** i pluralis. Förr sade man ofta **biler**, nu när ordet är helt införlivat med svenskan, säger man **bilar**.

4. "Hur används uttrycket **jag ber att få rekommendera mig?**" — Det brukas när man tar avsked av någon. Uttryckets egentliga innebörd är "jag innesluter mig i benägen åtanke", ursprungligen snarast "jag ber att Ni tänker på mig och hjälper mig". Numera har väl den sirliga frasen **jag ber att få rekommendera mig** ofta en skämtsamt anstrykning. Den har uppkommit genom översättning av franskans **se recommander**. Från franskan kommer sådana hövlighetsuttryck som vårt alldagliga **adjö** och — genom översättning — det numera ganska sällsynta **jag ber** som svärsuttryck, när man blir tackad.

Carl-Eric Thors